

НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЕКТУВАННЯ В ПЕДАГОГІЦІ

4. Гусева А.С. Технологическая адаптация человека к экстремальным условиям / А.С. Гусева, О.Н. Жданов, Е.А. Яблокова // Банковское дело. – 1996. – №. 11 – 12. – С. 28 – 37.

5. Маклаков А.Г. Общая психология / Маклаков А.Г. – СПб.: Питер, 2000. – 498 с.

6. Мокшанцев Р.И. Социальная психология: учебное пособие для вузов / Р.И. Мокшанцев.

А.В. Мокшанцева. – Новосибирск: Сибирское соглашение; М.: ИНФРА, 2001. – 234 с.

7. Петров О. М. Соціально-психологічні чинники реформування ринку праці 2004 року. Автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О.М. Петров; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К.. 2004. – 20 с.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2009

УДК 378.147.146

Наталія Брюханова, доцент кафедри педагогіки і методики професійного навчання
Української інженерно-педагогічної академії,
м. Харків

НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЕКТУВАННЯ В ПЕДАГОГІЦІ

Доведено актуальність вивчення питань, пов'язаних із застосуванням ідей проектування в педагогіці. Наведено результати дослідження принципів і структурних елементів педагогічного проектування, виділення проєктувальних умінь і особливостей їхнього формування. Підкреслені суперечливі позиції і запропоновані способи їхнього вирішення на прикладі педагогічної підготовки інженерно-педагогічних кадрів.

Ключові слова: проєкт, педагогічний об'єкт, принципи проектування, структура проектування, класифікація педагогічних проєктів, критерії оцінки проєкту.

Постановка проблеми. Нові завдання, які постали перед вищими навчальними закладами в результаті приєднання України до Болонського процесу, посилили роль проектування в педагогічній діяльності. Поняття проєкту та проектування застосовується до педагогічних об'єктів різного рангу, їхніх елементів та взаємозв'язків. Але достатньо вивченими при цьому вони не являються: немає однозначного тлумачення обсягу понять, умов та механізму здійснення проектування. Таке становище можна пояснити тим, що дослідники не завжди звертаються до суті та вихідних положень проектування, які мають технічну природу, та не завжди додержуються єдиних, перевірених педагогічною практикою принципів проектування. А це, в свою чергу, приводить до того, що досліджувані процеси, врешті-решт, мають мало чого спільного з проектуванням як таким.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проєкт (від лат. Proiectus) буквально означає кинутий або виступаючий уперед. Певний час цей термін вживався стосовно технічних об'єктів, що й знайшло відбиття в енциклопедичних та словникових визначеннях проєкту: сукупність документів (розрахунків, креслень тощо) для

створення якої-небудь споруди чи виробу [2]; сукупність конструкторських документів, які містять принципове (ескізний проєкт) чи кінцеве (технічний проєкт) рішення, що забезпечує необхідне уявлення про конструкцію створюваної споруди (виробу) та вихідні дані для наступного доопрацювання робочої документації [12]; розроблений план споруди, якого-небудь механізму, пристрою (прикметник, який вказує на певну властивість проєкту в цьому значенні – проєктний) [6, 9, 16]; попередній текст якого-небудь документу [2, 6, 9, 16]; задум, план [2, 6, 9, 16].

Діяльність зі створення проєкту зветься проектуванням. На основі тих же джерел стає можливим виділити структурні елементи цієї діяльності та розкрити їхній зміст. Так, суб'єктом є людина, яка здійснює проектування, тобто – проєктувальник. Процес діяльності передбачає розробку комплексної технічної документації (проєкту, плану), яка містить техніко-економічне обґрунтування, розрахунки, креслення, макети, кошториси, пояснювальні записки та інші матеріали, необхідні для будівництва (реконструкції) населених пунктів, підприємств, споруд, виробництва обладнання, деталей тощо. Ці матеріали та проєкт взагалі утворюють

продукт діяльності. Численність методів проектування обумовлюється різновидом цілей, об'єктів та засобів проектування. За типом зображення об'єкту розрізняють креслярське об'ємне проектування (макетування, моделювання). Для прискорення процесу використовуються, наприклад, системи автоматизованого проектування (САПР), що є одним з засобів проектування. Таким чином, проектування – діяльність з прийняття ефективних рішень стосовно створення та застосування матеріальних або матеріалізованих об'єктів. У будь-якому разі, предмет та результат цієї діяльності – ідеальні та (або) матеріалізовані об'єкти, а засобами можуть бути, крім таких, ще й матеріальні об'єкти.

Разом із традиційними видами (архітектурно-будівними, машинобудівними, технологічними та ін.) почали складатися самостійні напрями: проектування людино-машинних систем, трудових процесів, організацій, екологічне, соціальне, інженерно-психологічне, генетичне [2]. Не є виключенням застосування проектування і в педагогіці, яке завдяки широкій спрямованості забезпечило розвиток самого цього поняття, що буде видно далі.

Наведена інформація вказує на певні зв'язки поняття проектування з поняттями планування, моделювання, конструювання, прогнозування.

План [нім. Plan, фр. plan < лат. plānus плоский, рівний], серед іншого – це: креслення, що зображує на площині яку-небудь місцевість, споруду; заздалегідь намічена система діяльності, що передбачає порядок, послідовність і строки виконання робіт; припущення, що передбачає хід, здійснення чого-небудь; місце, розташування якого-небудь предмета в перспективі [6, 9]. Планувати – це: складати план; включати в план яких-небудь робіт, передбачати конструкцію чого-небудь; розмічати яку-небудь місцевість, простір під що-небудь згідно плану [6]. Отже, проект та план можуть бути або цілком ідентичними, або співвідноситися як ціле-частина, множина-елемент, динамічне-статичне (процес-об'єкт), простір-площина тощо, і тоді план буде елементом, етапом, ракурсом проекту. Тобто планування – невід'ємна частина та ознака проектування. В той же час можна планувати процес проектування.

Модель – це: зразок нового виробу [16]; зразок якого-небудь виробу чи зразок для виготовлення чого-небудь, а також предмет, з якого відтворюється зображення; предмет у зменшеному, збільшеному вигляді або в натуральну величину; схема якого-небудь фізичного об'єкта чи явища [6]. Моделювати

[нім. modelieren < фр. modeler < лат. modus образ] – виготовлювати модель. Є також наукове тлумачення процесу моделювання: дослідження об'єктів пізнання на їхніх моделях [14]. З проектуванням моделювання може мати різні зв'язки. Можна говорити про проектування моделі чи процесу її створення, про моделювання під час проектування, про моделювання проекту чи процесу його створення. Для педагогічної науки більше характерні другий і третій варіанти.

Конструкція [нім. Konstruktion, фр. construction < лат. cōnstrūctio складення, будова, структура, поєднання, зв'язок] – це: склад та взаємне розташування частин якої-небудь споруди, механізму; сама споруда, машина з таким устроєм [6, 9]. Конструювати [нім. konstruieren < лат. cōnstruere складати, збирати, будувати] – це створювати конструкцію чого-небудь, будувати [6, 9], а також взагалі створювати що-небудь [9]. Отже, конструювати – складати з елементів ціле в розумі, на папері (чи за допомогою інших носіїв та засобів опрацювання інформації) чи у реальному, фізичному житті. Тоді конструювання може бути процесом визначення складових проекту, складовою проектування, реалізацією розробленого проекту.

Прогноз [нім. Prognose < гр. prognōsis передбачення, пророкування] Засноване на спеціальному дослідженні (на якихось даних) висновок про майбутній розвиток чи результат чого-небудь [6, 9]. Прогнозувати [нім. prognosieren < гр. prognōsis – це: встановлювати (встановити) прогноз [6]; науково передбачувати перспективи розвитку певних явищ [16], становлення чого-небудь на основі ретельно відібраних даних [14]. Реальний проект сам по собі вже можна розглядати як прогноз стосовно того, який вид буде мати відбиваний ним об'єкт. Прогнозом також вважається закономірний висновок в проекті про те, як буде себе вести спроектований об'єкт за певних умов.

Залежно від того, у якій галузі здійснюється проектування і з якою метою, моделювання, конструювання й прогнозування виконують у ньому ту чи іншу роль.

Метою статті є огляд наукових праць стосовно застосування поняття проектування по відношенню до педагогічних об'єктів, в тому числі й педагогічної підготовки інженерно-педагогічних кадрів, виявлення питань, які вимагають найскорішого вирішення, й формулювання пропозицій з цього приводу.

Виклад основного матеріалу. Основоположником проектування в педагогіці по праву вважається А.С. Макаренко, який прагнув

позбавити навчально-виховний процес стихійності, віддаючи перевагу продуманості дій, їхній послідовності, зорієнтованості на виховання. Автором першої книги, присвяченої питанням педагогічного проектування, є В.П. Беспалько ("Слагаемые педагогической технологии", 1989 р.). В 60-х і 90-х роках ХХ століття та у теперішній час спостерігаються сплески наукової думки в розвитку педагогічного проектування. Завдяки М.Г. Алексєєву, О.С. Анісімову, Ю.К. Бабанському, В.С. Безруковій, О.К. Беловій, В.П. Беспальку, Т.О. Дмитренко, В.І. Загвязинському, В.В. Караковському, Г.Д. Кириловій, В.П. Караковському, О.Е. Коваленко, І.В. Комогорцевій, В.В. Красєвському, Ю.М. Кулюткіну, М.І. Лазарєву, Б.Т.Лихачову, М.І. Махмутовій, Л.І. Новиковій, М.М. Поташнику, Н.Л. Сливановій, А.М. Сохору, Г.С. Сухобєській, Н.Ф. Талізінній, В.О. Якуніну та багатьом іншим вченим виявлені та сформульовані теоретичні й практичні проблеми проектування педагогічних об'єктів різних рівнів, розроблені теоретичні основи педагогічного проектування, рекомендації з проектування освітніх систем, визначена роль проектування в професійній діяльності педагога, розглянуті дії, що становлять проектування навчальної теми, курсу, уроку.

Педагогічне проектування досліджується у таких напрямках: сутність та значення проектування; зв'язок проектування прогнозуванням, плануванням, моделюванням, конструюванням та розробкою; роль проектування в педагогічній діяльності; принципи проектування; структура проектування; особливості проектування педагогічних систем, процесів та ситуацій, приклади проектування; види проектувальних умінь та способи їхнього формування.

Педагогічне проектування – попередня розробка основних деталей майбутньої діяльності учнів та педагогів [11, 150 – 153], [17, 237]. Воно призвано звести нанівець педагогічні експромти і з всіх можливих рішень обрати й реалізувати найефективніше. В цьому процесі проектування здійснює зв'язок між педагогічною теорією та практикою за схемою, запропонованою С.Я. Батишевим: ПТ-ППР-ПП, де ПТ – педагогічна теорія, ППР – педагогічне проектування, ПР – педагогічна практика [17, 237].

Педагогічне проектування передбачає прогнозування, планування, моделювання, конструювання й розробку. На нашу думку, розробка є найширшим поняттям із всіх виділених, бо відноситься як до самого проекту, так і до будь-якого його змістовного елементу та етапу

виконання, що не позбавлений творчого початку. Воно взагалі характеризує таку діяльність, як проектування. Інші ж дії несуть різне навантаження: обґрунтоване передбачення результатів – прогнозування, визначення послідовності здійснення проектувальних дій – планування, складання з частин цілого – конструювання, а за висловлюванням В.Ф. Паламарчук [10, 117], створення штучних чи природних систем (моделей), що імітують суттєві властивості оригінала, – моделювання.

Процес педагогічного проектування припускає розгортання й одночасне здійснення різних видів діяльності: пізнавальної, що не зачіпає реального буття об'єкта, а якщо і змінює його, то ідеально, щоб проникнути в його глибини, досягти його суті; ціннісно-орієнтаційної, спрямованої на формування мети й мотиву діяльності; перетворювальної, що змінює й перетворює самого себе та навколишню дійсність; комунікативної, що є умовою пізнання, праці, вироблення системи цінностей; естетичної, що вдосконалює процес і результат діяльності вільним творенням [5].

Педагогічне проектування, як і будь-яка інша діяльність, здійснюється згідно певних основних положень, які визначають його зміст та послідовність виконання відповідних дій. Ці положення звуться принципами.

Зважаючи на "технічне" походження поняття "проектування", доцільно до принципів педагогічного проектування прийти від принципів технічного проектування: реалізованості проекту; конструктивної цілісності; оптимальності; економічної рентабельності; мінімізації екологічного збитку; ергономічного обліку психологічних можливостей людини й створення зручності й безпеки для його роботи з технічними засобами; естетичного принципу зручності й краси [11].

З огляду на конкретні наукові інтереси принципи проектування доцільно поділити на три групи. Першу групу утворюють принципи, що є визначними у проектуванні будь-якого об'єкту, другу – у проектуванні соціального об'єкту (тобто у проектуванні з людським компонентом), а третю – у проектуванні власно педагогічного об'єкту. На нашу думку, перші три й останній принципи в техніці і є тими, що створюють першу, універсальну групу принципів.

Принципи другої групи вказуються у педагогічних працях: принцип людських пріоритетів; принцип саморозвитку систем, процесів та ситуацій [11, 104], [13, 15] та ін. В.Р. Попова [13, 15] додає третій принцип – принцип діагностичного цілепокладання, який, на

нашу думку, відноситься до першої групи. Л.І. Гур'є продовжує список принципів: принцип динамізму (друга група); принцип повноти (перша група); принцип конструктивної цілісності (перша група) [4, 19].

Таким чином, серед трьох запропонованих груп принципів саме педагогічна група, яка має відбивати специфіку педагогічних систем, процесів та ситуацій, не представлена принципами. Їх слід отримати, виходячи з принципів навчання та виховання, серед яких в контексті підготовки інженерно-педагогічних кадрів можна, наприклад, вказати такі: принцип врахування професійного призначення фахівця; принцип врахування особливостей конкретного освітнього середовища; принцип узгодженості технічного й педагогічного компонентів; принцип професійної спрямованості; принцип поетапного формування знань, умінь, навичок.

Принципи проектування визначають узгодженість всіх його структурних елементів. Серед останніх найчастіше вказуються: мета, суб'єкт, об'єкт, процес, методи, засоби і результат. Проект – один із двох структурних елементів проектувальної діяльності, яким приділяється багато уваги і які часто вивчаються окремо від інших елементів. Педагогічний проект – змістовно обґрунтована й документально оформлена ініціатива, спрямована на досягнення освітніх цілей у межах певного періоду часу [4]. Проект розглядається з боку ознак, складових, типів, форм, критеріїв оцінки. Основними ознаками проекту Л.І. Гур'є вказує: зміна як основний зміст проекту; обмеження в часі мети; часові обмеження тривалості проекту; подання проекту як системи засобів досягнення майбутнього; визначеність початку й закінчення проектної роботи [4]. До його складових відносяться: джерела інформації, обробка інформації, результат, презентація.

Класифікація педагогічних проектів здійснюється за таким ознаками: клас проекту (монопроект, мультипроект, мегапроект); тип проекту (технічний, організаційний, економічний, соціальний, педагогічний, змішаний); вид проекту (інноваційний, науково-дослідний, навчально-освітній, інвестиційний, змішаний); масштаб проекту (дрібний, середній, великий, дуже великий або більш конкретно відомчий, міжгалузевий, галузевий, міжрегіональний, регіональний, національний, міжнародний); тривалість проекту (короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий); складність проекту (простий, складний, дуже складний) [4].

Формами проекту вважаються типи

документів, у вигляді яких оформлено результати проектування. До таких в педагогіці можна віднести концепції, кваліфікаційні характеристики, будь-які плани, програми тощо.

Критеріями оцінки проекту є: реалізованість задумів проекту в змістовному, технологічному і управлінському (організаційному) аспектах; ефективність; відтворюваність; варіабельність (відкритість) проекту [4].

Суб'єктом педагогічного проектування є педагог-проектувальник з привласненими йому спрямованістю на виконання конкретного виду проектувальної діяльності, обізнаністю у певній галузі, знаннями та уміннями планування, організації та виконання проектувальних дій, пізнавальними уміннями, рефлексивною й комунікативною активністю, творчим мисленням.

Об'єктом проектування є педагогічні системи, процеси та ситуації.

Процес проектування – це другий елемент структури, якому разом з результатом приділяється дуже багато уваги. Рівнями проектування називаються стратегічний і тактичний рівні (за складністю об'єкта, що проектується), операторський і конструкторський рівні (за складністю проектувальних дій). Етапи проектування: концептуальний, програмний і технологічний [7, 8], орієнтаційний, аналітичний, моделювання, конструювання, практичний, оціночний [8]; підготовчий, пошуковий і технологічний [5]; підготовча робота, розробка проекту, перевірка якості проекту [1, 96], [4, 19], [17] та ін., теоретичний, рефлексивний, експериментальний, корегувальний, заключний [15, 179]; констатація й оцінка результатів педагогічної діяльності, висування гіпотези про зв'язок результатів з факторами навчального процесу, побудова конкретної педагогічної системи, що відповідає роботі даного навчального закладу, побудова педагогічної системи спеціального цільового призначення, вибір методики виміру параметрів, порівняння результатів виміру функціонування названих систем, побудова оптимізованого варіанта конкретної педагогічної системи [3, 25]; винахідництво, створення одиничного досвідного зразка, експеримент, оформлення кінцевого проекту [18, 12] та ін.

Нам представляється необхідним і достатнім виділити етапи, які уособлюють початок проектувальної діяльності (“підготовка”), безпосередньо дії за темою проекту (“розробка”), перевірку ефективності прийнятих рішень (“перевірка”) та підведення підсумків (“завершення”). Кожний з цих етапів містить групи дій, які уособлюють забезпечення етапу всім

необхідним (“організаційна”), розробку проєктувальної ідеї (“ідейна”) та ставлення проєктувальника до роботи, його поведінку та саморегуляцію (“особистісна”).

Серед методів вказуються евристичні методи рішення винахідницьких завдань, моделювання, методи кваліметрії й т.д. Засоби проєктування поділяються на матеріальні, матеріалізовані, духовні чи ідеальні.

Окремо від структурних елементів проєктування розглядаються питання видів проєктувальних умінь та способів їхнього формування, хоча вони безпосередньо стосуються такого елементу, як суб'єкт.

Г.О. Лебедевою [7] відповідно до етапів проєктувальної діяльності запропоновані чотири групи проєктувальних умінь вчителя: концептуальні (орієнтувати проєкт на реалізацію загального соціального замовлення до освіти; аналізувати проблеми, усунення яких може дати максимально корисний ефект у даній сфері освіти; визначати мету тощо); технологічні (відбирати зміст відповідно до мети; вибирати форми, методи і засоби навчання й виховання відповідно до цільових установок і принципів діяльності, позначених в концепції; визначати зміст, послідовність і повноту складу дій учнів; визначати зміст, послідовність і повноту складу дій педагога тощо), операціональні (діагностувати психолого-педагогічні особливості даного колективу учнів; співвідносити обрану форму організації навчально-виховного процесу з інтересами, пізнавальними можливостями учнів); реалізаційні (установлювати емоційний контакт між учасниками й організаторами навчально-виховного процесу; доцільно розподіляти час на всіх етапах взаємодії вчителя й учнів тощо). Ці уміння вимагають доопрацювання стосовно вищої школи і, зокрема, педагогічної підготовки інженерно-педагогічних кадрів. Безумовно, вони мають бути виділені на основі процесуальних дій і відбивати засоби, методи, результат та ін. структурні елементи.

Заслужовують на увагу етапи формування проєктувальних умінь студентів у педагогічному ВНЗ, запропоновані В.Р. Поповою [13]: діагностико-інформаційний; екстенсивний; інтенсивний; інноваційний; практико-проєктувальний.

Для оцінки умінь проєктувальної педагогічної діяльності можна прийти від запропонованих В.П. Беспальком двох параметрів: рівень засвоєння та усвідомленість засвоєння.

Висновки. Залучення поняття “проєктування” до освітньої сфери, його адаптація до нового

середовища, трансформація в поняття “педагогічне проєктування” пов'язане з рішенням цілого ряду методологічних проблем, оскільки тягне розширення термінологічного простору науки, перегляд уявлень про деякі традиційні категорії, необхідність їхнього співвіднесення між собою й т.д. [18, 10]. Тобто, з однієї сторони, проєктування – міцний науковий засіб, застосування якого в педагогіці вимагає подальших досліджень, а з іншої – шлях вирішення певних педагогічних проблем. Змінюється курс освітньої політики, розвивається педагогіка, трансформуються педагогічні проблеми – все це є підставами для змін, що відбуваються у змісті структурних елементів проєктувальної діяльності, проєктувальних умінь і, відповідно, способів їхнього формування. Всі ці питання залишаються й понині відкритими в галузі інженерно-педагогічної освіти і вимагають негайного вирішення.

1. Безрукова В.С. Педагогика. Проективная педагогика: учебное пособие [для инженерно-педагогических институтов и индустриально-педагогических техникумов] / В.С. Безрукова. – Екатеринбург: Издательство “Деловая книга”, 1996. – 344 с.

2. Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия. – www.km.ru

3. Гинецинский В.И. Основы теоретической педагогики: [учеб. пособие] / В.И. Гинецинский. – СПб.: Университет, 1992. – 150 с.

4. Гурье Л.И. Проектирование педагогических систем: [учеб. пособие] / Л.И. Гурье. – Казань, 2004. – 212 с. – (Казан. гос. технол. ун-т.).

5. Кручай Е.В. Процесс педагогического проектирования: теоретико-методические основы: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования” / Е.В. Кручай. – Хабаровск, 2006. – 26 с.

6. Крысин Л.П. Толковый словарь иностранных слов / Л.П. Крысин. – М.: Изд-во Эксмо, 2007. – 944 с. (Библиотека словарей).

7. Лебедева Г.А. Обучение педагогическому проектированию в процессе профессиональной подготовки учителя: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / Г.А. Лебедева. – Москва, 1997. – 20 с.

8. Махотин Д.А. Технология проектирования учебных программ по экономике [Электронный

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ ЯК УМОВА ПРАВИЛЬНОГО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

ресурс] // Сетевое объединение методистов: в помощь учителю: [сайт] – М., 2003. – Режим доступа <http://som.fio.ru/Resources/Berman/2003/01/proectprogram.htm>.

9. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – М.: “Азъ”, 1993. – 955 с.

10. Паламарчук В.Ф. Школа учит мыслить: [пособие для учителей] / В.Ф. Паламарчук. – М.: Просвещение, 1979. – 144 с.

11. Педагогика и психология высшей школы: [учеб. пособие]. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 544 с.

12. Политехнический словарь /Редкол.: А.Ю. Ишлинский (гл. ред.) и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 656 с.

13. Попова В.Р. Формирование проективных умений студентов педагогического вуза на основе алгоритмического подхода: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 “Теория и методика

профессионального образования (педагогические науки)” / В.Р. Попова. – Омск, 2007. – 24 с.

14. Словарь по профориентации и психологической поддержке. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до журналу www.terms.com.ua.

15. Суртаева Н.Н. Проектирование педагогических технологий в профессиональной подготовке учителя (на примере естественно-научных дисциплин): автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. “Общая педагогика, история педагогики и образования” / Н.Н. Суртаева. – М., 1995. – 40 с.

16. Тлумачний словник-мінімум української мови: Близько 9 тисяч слів. 3-є вид., випр. і доповнене. / Уклали Л.О. Ващенко, О.М. Єфімов. – К.: Довіра, 2006. – 607 с.

17. Энциклопедия профессионального образования: В 3-х т. / Под ред. С.Я. Батышева. – М., АПО. 1998. – 568 с, ил., Т. 2.

18. Яковлева Н.О. Проектирование как педагогический феномен / Н.О. Яковлева // Педагогика. – 2002. – №6. – С. 8 – 14.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2008

УДК 37.048.4-053

Світлана Чернета, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальноосвітніх дисциплін та профорієнтації
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ ЯК УМОВА ПРАВИЛЬНОГО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

У статті розкриваються соціально-педагогічні аспекти системи професійної орієнтації учнів на факультетах довузівської підготовки молоді та характеризуються основні принципи вибору професії.

Ключові слова: професійна орієнтація, учні, вибір професії.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни, що мають місце в умовах переходу до ринкових відносин, вимагають нових підходів у соціалізації особистості школяра. Дедалі гострішою стає залежність місця держави в цивілізованому світі від її можливостей у створенні умов для вільного самовизначення громадян, набуття ними доступних знань і професійної майстерності, самореалізації в тій галузі, де найповніше можна проявити свої обдарування. Успішне вирішення цієї проблеми в основному залежить від позитивних результатів у соціалізації особистості майбутнього працівника на всіх етапах його шкільного життя. На цьому наголошується в Національній доктрині

розвитку освіти, Законі України “Про загальну середню освіту”, Концепції державної системи професійної орієнтації населення [1, 141].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даному етапі активізуються профорієнтаційні заходи школи, її служб та профорієнтаційна робота на факультетах довузівської підготовки молоді. Проблеми професійної роботи в Україні в різні періоди розглядалися багатьма дослідниками С. Клімовим, І. Назімовим, В. Симоненком, Б. Федорішиним, В. Ярошенком та іншими. Ними розроблялися і перевірялися на практиці різні аспекти даної проблеми в умовах соціалістичної планової економіки радянської держави. Розроблені ними положення були переглянуті та